

Motion till riksdagen 2005/06:Sf364

av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Liberal flykting- och migrationspolitik

Sammanfattning

Asylprocessen står inför en av de största förändringarna som genomförts i den svenska asylpolitikens historia. Denna förändring påbörjades redan 1997 och har tagit mycket längre tid än Folkpartiet liberalerna önskat. Efter många års förseningar har nu riksdagen fattat beslut om att Utlänningsnämnden läggs ner och ersätts av tre Migrationsdomstolar och en Migrationsöverdomstol den 31 mars nästa år. Det innebär att vi får en domstolsbaserad asylprocess och samtidigt som den nya processordningen träder i kraft får vi också en ny utlänningslag. Folkpartiet liberalerna har varit pådrivande i frågan om Utlänningsnämndens nedläggning och välkomnar denna nya ordning som vi fått vänta på allt för länge.

Att ge skydd åt människor som tvingas fly för sitt liv eller undan förföljelse är en medmänsklig skyldighet. Folkpartiet liberalerna anser att Sverige och övriga medlemsstater i EU tillhör de länder som kan erbjuda skydd åt människor på flykt. Den svenska migrationspolitiken, liksom den som bedrivs av medlemsländerna inom EU, har dock blivit allt mindre human. Sedan Socialdemokraterna kom till makten 1994 har svensk migrationspolitik blivit alltmer restriktiv och det har blivit allt svårare att få uppehållstillstånd i Sverige. Förra året, 2004, ansökte 23 161 personer om asyl i Sverige, av dessa fick endast 6 140 personer uppehållstillstånd av flyktingskäl, andra skyddsbehov eller humanitära skäl. Det är en minskning jämfört med 2003 då 6 460 personer i samma kategori beviljades uppehållstillstånd och år 2000 fick 10 546 personer i samma kategori stanna i Sverige. Den socialdemokratiska regeringen visar en häpnadsväckande handlingskraft vad gäller hårda tag och restriktivitet och verkar, in i det längsta, förhålla utlovade förslag som skulle göra politiken mer human. Regeringens senfärdighet med att lägga fram ett lagförslag om en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden är det tydligaste beviset på detta.

Resultatet av Socialdemokraternas misslyckade asylpolitik kan vi se varje dag. De apatiska barnen som helt tappat livsgnistan och måste sondmatas har ökat dramatiskt, kvinnor som våldtagits av polisen i sitt hemland avvisas,

Fel! Okänt namn på

åtaganden om mottagande av kvotflyktingar följs inte av den svenska regeringen, homosexuella asylsökande avvisas till länder där homosexualitet är belagt med dödsstraff och den som väntar på ett beslut om uppehållstillstånd i Sverige kan få vänta i flera år. Listan på bristerna i den svenska flyktingpolitiken kan tyvärr göras mycket längre. Det är en skam att svensk flyktingpolitik blivit mer restriktiv. Sverige borde istället gå i spetsen för en flyktingpolitik som vilar på humanitetens grund och som inte dras med i en allt snålare och omänskligare europeisk trend. Sverige, Europa och världens övriga demokratier har ett humant uppdrag av vilket följer att vi ska stå upp för en liberal flyktingpolitik.

Inför den nya instans- och processordningen vill Folkpartiet liberalerna slå vakt om att värna asylrätten även i den nya asylprocessen. Vi har tyvärr alltför många gånger erfarit att regeringen utlovar förbättringar som sedan visar sig vara slag i luften. Ett sådant exempel är det praxisbeslut rörande en apatisk pojke som fattades i juni 2005 där regeringen betonade att barnets psykosociala hälsa och utveckling ska vara avgörande. Trots detta har 14 av de 25 apatiska barn som prövats sedan dess fått avslag på sin asylansökan.

Förslaget om ett s.k. nollställningsbeslut som stöddes av Folkpartiet liberalerna röstades ned i riksdagen och när det nu står klart att den nya instans- och processordningen träder i kraft den 31 mars 2006 är det en verklighet som vi måste förhålla oss till. Att fortsätta driva kravet om nollställningsbeslut i sin ursprungliga form ser vi inte som ett konstruktivt alternativ i en fortsatt viktig fråga. Vår förhoppning är ändå att vi ska få en bred politisk uppgörelse där samtliga partier tar sitt ansvar för det faktum att vi under en alltför lång tid haft en undermålig asylprocess. Folkpartiet liberalerna föreslår därför följande:

- Ett barn som befinner sig i ett livshotande tillstånd, eller där allvarliga men för barnets fortsatta liv kan befaras, och dess familj, beviljas permanent uppehållstillstånd efter medicinsk prövning och bedömning av en oberoende läkarkommission/expertgrupp.
- Barnfamiljer som fortfarande vistas i Sverige, oavsett var de befinner sig i asylprocessen den 31 mars 2006, beviljas ny prövning enligt den nya utlänningslagen.
- Personer med lagakraftvunna avvisningsbeslut, som inte kunnat avvisas till sina hemländer på grund av verkställighetshinder under två år eller mer, beviljas permanent uppehållstillstånd.
- Migrationsverket ges i uppdrag att utreda den uppkomna situationen med verkställighetshinder för att undvika att liknande situation uppstår i den nya instans- och processordningen.
- För att permanent uppehållstillstånd ska beviljas ska personens identitet vara styrkt eller gjorts sannolik. Personen ska även genomgå strikt vändelsprövning. Rätt till ny prövning eller uppehållstillstånd ska, som huvudregel, inte ges personer som skäligen misstänks eller har blivit dömda för brott som kan ge mer än sex månaders fängelse. Samma sak gäller skäligen misstanke om krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten.

Fel! Okänt namn på

För Folkpartiet liberalerna finns det en klar koppling mellan migration och integration. Vi anser att de som vill komma till Sverige för att arbeta ska få göra det. Det är beklämmande att konstatera att regeringen hittills inte kunnat presentera ett förslag till regelverk som öppnar för ökad arbetskraftsinvandring. Arbetet i den parlamentariska kommitté som tillsatts för att utreda möjligheterna till ett regelverk som medger vidgad arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES har fördröjts av regeringen på ett oacceptabelt sätt. Det tog nästan ett år från det att riksdagen beslutade om att en utredning skulle tillsättas till det att regeringen verkställde riksdagens beslut. Kommitténs slutbetänkande presenteras inte förrän i mars 2006. För att vi i framtiden ska klara av svensk tillväxt och välfärd måste Sverige öppnas för arbetskraftsinvandring. Men möjligheten att arbetskraftsinvandra handlar inte bara om ekonomi. Det handlar om att ge människor, som saknar flyktingskäl, en möjlighet att söka sig till Sverige för att bygga sig en ny framtid här.

Folkpartiet liberalerna är positiva till att delar av tidigare praxis rörande anhöriginvandring efter lång väntan nu äntligen lagfästs i den nya utlänningslagen. Detta innebär att även nära anhöriga kan beviljas uppehållstillstånd. Vi motsätter oss dock att kraven på hushållsgemenskap eller särskilt beroendeförhållande måste uppfyllas för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Vi anser att detta medför en alltför snäv begränsning av dem som de facto kan beviljas uppehållstillstånd som nära anhörig. Vad gäller uppehållstillstånd på grund av anknytning är huvudregeln att uppehållstillstånd måste sökas i hemlandet, så bör det vara även fortsättningsvis. Däremot måste undantag kunna göras i större utsträckning än idag för vissa fall, t.ex. vid graviditet eller om personen har barn i Sverige. Vi anser vidare att det bör finnas någon form av försörjningskrav vid anhörig- eller anknytningsinvandring.

De senaste årens skärpning av asylpolitiken i samtliga EU-länder är oroväckande. För att försäkra att alla länder tar sitt ansvar krävs det gemensamma regler och Folkpartiet liberalerna står därför bakom arbetet inom EU om att skapa en gemensam flyktingpolitik. Harmoniseringsprocessen har dock visat sig vara tungrodd och tidskrävande. Vi vill att Sverige ska vara pådrivande inom EU:s arbete för en gemensam flyktingpolitik och föregå med gott exempel vad gäller att implementera utfärdade direktiv. Den gemensamma politiken ska utformas med minimiregler på en humanitär nivå som bevarar det enskilda landets möjlighet att föra en mer solidarisk politik. En gemensam flyktingpolitik som utformas på detta sätt medför att alla medlemsländer tvingas ta ansvar. Folkpartiet liberalerna kommer även inom Europeiska unionen att arbeta för att värna asylrätten. Vi kommer således inte att acceptera förslag som åsidosätter asylrätten, såsom exempelvis att upprätta listor för säkra ursprungsländer/säkra tredjeländer och inrätta s.k. skyddszoner för asylsökande. Den svenska regeringen måste inom EU med kraft motverka förslag som åsidosätter asylrätten.

Fel! Okänt namn på

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	4
Förslag till riksdagsbeslut.....	6
Värna asylrätten i den nya instans- och processordningen	8
Bakgrund	8
Barn i asylprocessen.....	9
Barnets bästa i fokus.....	9
Rätt till muntlig förhandling även för barn	9
Ensamkommande barn i asylprocessen	10
Förtydligande om skyddsskäl	11
Stärkt skydd för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning	11
Upphållstillstånd till offer för människohandel för sexuella ändamål	12
Ny prövning för svårt sjuka barn, barnfamiljer och personer som inte kan avvisas	12
Bakgrund och förslag.....	12
Svårt sjuka barn	13
Barnfamiljer.....	14
Verkställighetshinder.....	14
Krav på styrkt identitet och vandelsprövning	15
Kvotflyktingar	16
Offentligt biträde bör inte förordnas av Migrationsverket.....	16
Migrationsdomstolarna och länderkunskap	17
Översyn och utvärdering av den nya instans- och processordningen.....	18
Mottagande av asylsökande.....	18
En gemensam europeisk flykting- och migrationspolitik	20
Grunderna för EU:s asylpolitik.....	20
EU:s nuvarande asylpolitik.....	20
Folkpartiet liberalerna om EU:s flykting- och migrationspolitik.....	21
Gemensamma miniminormer på humanitär grund	21
En gemensam asylpolitik med hänsyn till Genèvekonventionen.....	22
Anhöriginvandring	23
En utökad anhöriginvandring med försörjningsansvar	23
Sanktioner om försörjningsansvaret inte uppfylls	24
Arbetskraftsinvandring.....	24
Bakgrund	24
Tidigare arbetskraftsinvandring.....	25
Ekonomiska skäl för arbetskraftsinvandring	25
Olika former av arbetskraftsinvandring behövs.....	26
Företagarinvandring.....	27
En svensk modell för företagarinvandring.....	27
Arbetsstillstånd till människor som befinner sig i Sverige	27
Låt arbetsgivaren – inte myndigheter – avgöra behovet.....	28
Regler och rättigheter för arbetskraftsinvandrare	29

Fel! Okänt namn på

U-tillstånd införs	29
EU och arbetskraftsinvandring	30
Hur ska svensk lagstiftning gå vidare?	30

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hänsyn till barnets bästa skall väga tyngre i asylprocessen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten till muntlig förhandling även omfattar barn i asylprocessen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förbättringar som krävs för de ensamkommande barnen, att handläggningstiden förkortas, kommunen tar över ansvaret för de ensamkommande barnen samt att Migrationsverket i tveksamma fall av åldersbestämning skriftligen skall motivera sitt ställningstagande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i asylsökandes hemländer måste förbättras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevilja offer för människohandel för sexuella ändamål permanent uppehållstillstånd i Sverige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevilja det barn som befinner sig i ett livshotande tillstånd eller där allvarliga men för barnets fortsatta liv kan befaras, och dess familj, permanent uppehållstillstånd efter medicinsk prövning och bedömning av en oberoende läkarkommission/expertgrupp.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnfamiljer som fortfarande vistas i Sverige, oavsett var de befinner sig i asylprocessen när den nya instans- och processordningen träder i kraft, ges rätt till en ny prövning enligt den nya utlänningslagen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personer med lagakraftvunna avvisningsbeslut som på grund av verkställighetshinder inte kunnat avvisas inom två år beviljas permanent uppehållstillstånd samt att Migrationsverket ges i uppdrag att utreda situationen med verkställighetshinder för att undvika att liknande situation uppstår i den nya instans- och processordningen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för att permanent uppehållstillstånd skall beviljas genom ny prövning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kravet på att Sverige tar emot den åtagna kvoten av flyktingar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att länsrätten skall utse offentligt biträde i den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av riktade utbildningsinsatser för dem som kommer att arbeta i den nya asylprocessen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en extern översyn och utvärdering av den nya instans- och processordningen.

Fel! Okänt namn på

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av en ny politik för mottagande av asylsökande och att regeringen snarast skall presentera ett lagförslag om hur mottagandet av asylsökande skall förbättras.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av att upprätta en adekvat standard vad gäller asylprocessen och att EU:s gemensamma minimiregler måste utgå från en humanitär nivå samt att en enskild medlemsstat alltid skall ha möjlighet att ha en humanare flyktingpolitik än vad de gemensamma reglerna föreskriver.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att direktivet om att bevilja och återkalla flyktingstatus bör genomföras snarast samt att förslaget om säkra ursprungsländer/säkra tredjeländer inte är förenligt med asylrätten.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om utökad möjlighet till anhöriginvandring med försörjningsansvar.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om sanktioner för de fall försörjningsansvar inte uppfylls.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av arbetskraftsinvandring.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om arbetstillstånd för människor som befinner sig i Sverige.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om rekryteringsinvandring.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om regler och rättigheter för arbetskraftsinvandrare.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa s.k. U-tillstånd.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om EU:s framtida behov av arbetskraftsinvandring.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen snarast efter Kakis slutbetänkande skall presentera ett lagförslag som möjliggör arbetskraftsinvandring till Sverige.

Fel! Okänt namn på

Värna asylrätten i den nya instans- och processordningen

Bakgrund

Folkpartiet liberalerna har varit pådrivande i frågan om Utlänningsnämndens nedläggning och välkomnar en instansordning där överklagande av asylärenden prövas i domstol. Utformningen med en renodlad tvåpartsprocess och ökad muntlighet förväntas leda till ökad rättssäkerhet och detta har varit ett av de främsta argumenten för att påskynda en ny instansordning. För snart nio år sedan, i januari 1997, tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté för att åstadkomma en fundamental reform av asylprocessen. Två år senare, i februari 1999, kom betänkandet från den parlamentariska kommittén. Redan då, för sex och ett halvt år sedan, föreslogs i princip samma domstolsbaserade ordning som riksdagen nu har fattat beslut om. Under alla dessa år har tusentals asylsökande utsatts för en hantering som vi inte bara visste att den grundligt behövde reformeras utan vi visste också hur den skulle reformeras för att leva upp till grundläggande krav på rättssäkerhet och humanitet. Den 30 november 2001 krävde alla riksdagspartier i ett tillkännagivande att regeringen snarast skulle lägga fram ett nytt förslag till en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden. Ramarna för innehållet var i princip desamma som riksdagen nu fattat beslut om. Regeringens senfärdighet i denna fråga är inte bara allvarlig, den visar också på dess motvilja att förbättra asylprocessen.

Lagrådet har varit kritiskt till bägge förslagen som presenterats av regeringen. Kritiken mot det nu antagna förslaget handlade mycket om den nya lagens otydlighet samt det stora utrymmet som detta skapar för domstolarna att tolka och praktiskt taget utforma lagen på mycket väsentliga punkter. Folkpartiet liberalerna anser att kritiken måste tas på allvar. I den ordning som gäller fram till den 31 mars 2006 kan man säga att praxisansvaret delas mellan Utlänningsnämnden och regeringen där den sistnämnda har det yttersta ansvaret för praxis. I den nya ordningen kommer praxis att utformas av den nya slutinstansen, Migrationsöverdomstolen, förutom i vissa säkerhetsärenden. Behovet av tydliga regler för en rättssäker, enhetlig och förutsägbar asylprocess är därför av yttersta vikt. Vi vill därför notera att Lagrådets kritik, framförallt avseende de materiella reglernas utformning, måste tas på allvar.

Trots att lagförslaget präglas av många brister visar det en vilja att tillfredsställa en rad viktiga processordningsprinciper som Folkpartiet liberalerna under lång tid har arbetat för: tvåpartsförfarande, muntlighet och, inte minst, inrättandet av en domstolsbaserad asylprövning. Det är vår förhoppning att denna nya asylprocess, med våra i denna motion föreslagna förändringar, ska leda till en tydligare asylprocess med ökad rättssäkerhet och effektivare beslutsprocesser.

Barn i asylprocessen

Barnets bästa i fokus

I dagens asylhantering far många barn illa på grund av långa väntetider och i vissa fall bristande kompetens hos utlänningsmyndigheterna. De apatiska barnen är ett tydligt exempel på detta. Enligt rådande utlänningslag ska hänsyn tas till portalparagrafen om barnets bästa, med hänvisning till barnkonventionen. Vi kan tyvärr konstatera att portalparagrafens betydelse hittills varit marginell i svensk asylpolitik. I förarbetena till lagen anförs att kravet om barnets bästa ej är absolut, exempelvis kan hänsyn till samhällets intresse att reglera invandringen väga tyngre, vilket kan medföra att åtgärder vidtas som inte är förenliga med barnens bästa. Ansökningar om uppehållstillstånd från barn som varit utsatta för allvarliga övergrepp har vid ett flertal tillfällen avslagits med motiveringen att det inte rört sig om systematisk förföljelse. Barn splittras från någon av sina föräldrar genom att dessa avvisas till olika länder. Barn som fosterhemsplacerats på grund av att deras föräldrar inte kan ta hand om dem avvisas sedan tillsammans med dessa föräldrar. Detta är naturligtvis oacceptabelt. I den nya utlänningslagen finns en ny skrivning som innebär att i de fall som rör ett barn ska barnets hälsa och utveckling samt vad barnets bästa i övrigt kräver särskilt beaktas (1 kap. 10 § nya utlänningslagen). Folkpartiet liberalerna vill betona vikten av att den nya skrivningen efterlevs och att barnets bästa alltid måste beaktas i asylprocessen. Asylprocessen måste också hanteras skyndsamt när det gäller barn. Vi anser att hänsyn till barnets bästa som regel måste gå före samhällets intresse av att reglera invandringen i de fall där det är uppenbart att barn varit utsatta för, eller bevitnat, allvarliga övergrepp och därför är i behov av mycket kvalificerad vård till följd av sina upplevelser.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om att hänsyn till barnets bästa ska väga tyngre i asylprocessen.

Rätt till muntlig förhandling även för barn

I den nya instans- och processordningen har särskilt betonats vikten av ett tvåpartsförfarande samt rätten till muntlighet i två instanser. Detta är grundläggande för att värna en rättssäker asylprövning. I den nya utlänningslagen stadgas att bestämmelsen om muntlig förhandling i Migrationsdomstol ska motsvara 9 § förvaltningsprocesslagen. Huvudregeln är således ett skriftligt förfarande. En utlänning som för talan i målet ska vid begäran ha rätt till muntlig förhandling om ”förhandlingen inte är obehövlig och inte heller särskilda skäl talar mot det”. Folkpartiet liberalerna menar att det är ytterst viktigt att fler muntliga förhandlingar verkligen kommer att äga rum i praktiken. Att det i utlänningslagen stadgas att ett barn som berörs av ett beslut ska höras om det inte är olämpligt (1 kap. 11 § nya utlänningslagen) kan inte anses klargöra processen i Migrationsdomstol i fråga om barn. Det måste göras tydligt att bestämmelsen om muntlig förhandling i Migrationsdomstol också omfattar barn.

Fel! Okänt namn på

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anføres om att rätten till muntlig förhandling även omfattar barn i asylprocessen.

Ensamkommande barn i asylprocessen

Under 2004 ansökte 388 barn utan vårdnadshavare, s.k. ensamkommande barn, om asyl i Sverige. De ensamkommande barnen befinner sig ofta i en ytterst utsatt situation, inte sällan har de skickats i väg av familjen som stannat i hemlandet och hoppas få återförenas med barnet i Sverige. Många av dessa barn bär ett tungt ansvar med vetskap om att familjens framtid och förhoppningar vilar på dem. För att underlätta de ensamkommande barnens situation i Sverige har några förändringar skett senaste året. Bland annat har alla asylsökande under 18 år utan vårdnadshavare rätt till en god man utöver det offentliga biträde som hjälper till med det juridiska i asylprocessen. Det behövs dock ytterligare förbättringar, t.ex. måste handläggningstiden när det gäller ensamkommande barn göras kortare. Det är inte ovanligt att barnet får vänta på besked i ett år. Detta trots att regeringens regleringsbrev till Migrationsverket och Utlänningsnämnden slår fast att barn som kommer ensamma inte ska behöva vänta mer än tre månader på besked om uppehållstillstånd.

Under tiden för asylutredningen bor omkring hälften av barnen och ungdomarna i familjehem, vanligen hos släktingar. Den andra hälften bor på Migrationsverkets anläggningar för barn som kommer ensamma. Migrationsverket har här dubbla roller – både utredande och omhändertagande. Detta riskerar att omöjliggöra förtroendefulla och stödjande relationer mellan personal och barn. Kommunen bör snarast ta över ansvaret för mottagandet av ensamkommande barn från Migrationsverket. Det är rimligt att kommunerna kompenseras för detta ekonomiskt. Det mest gynnsamma för barnen är att bli mottagna av en förvaltning som har som sitt uppdrag att ta hand om barn som har farit illa. Dessutom har socialtjänsten inte de dubbla roller som Migrationsverket har.

Många av dessa barn saknar, liksom 92 procent av de asylsökande, dokument som kan fastställa identitet och ålder. Det är inte alltid uppenbart om personen som ansöker om asyl är under 18 år och ska betraktas som underårig eller över 18 år och då behandlas som vuxen. Socialstyrelsen har tagit fram riktlinjer för åldersbestämmande som det visat sig att Migrationsverket inte följt fullt ut. Även om man följer Socialstyrelsens riktlinjer kan åldersbedömningen slå fel på ett antal år. Folkpartiet liberalerna vill därför betona vikten av riktlinjer för Migrationsverket i samband med åldersbestämning. Vi anser även att Migrationsverket i tveksamma fall skriftligen ska motivera åldersbedömningen för ökad rättssäkerhet och för att i största möjliga mån undvika att en godtycklig bedömning blir etablerad intern praxis.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anføres om behovet av förbättringar som krävs för de ensamkommande barnen, att handläggningstiden förkortas, kommunen tar över ansvaret för de ensamkommande barnen samt att Migrationsverket i tveksamma fall av åldersbestämning skriftligen ska motivera sitt ställningstagande.

Förtydligande om skydds-skäl

I syfte att lägga fokus på prövningen av skyddsbehov, såväl kvinnors som mäns, kommer bestämmelsen om skyddsbehövande att ges den mest centrala placeringen i den nya utlänningslagen. Den nya bestämmelsen utformas så att förutom väpnad konflikt omfattas även välgrundad fruktan för allvarliga övergrepp på grund av andra svåra motsättningar i hemlandet. Här framhålls att de särskilda uttryck av allvarliga övergrepp som kvinnor kan utsättas för omfattas av bestämmelsen. Vid bedömningen av om skyddsbehovet är välgrundat kan hänsyn tas till skador till följd av traumatisering. Folkpartiet liberalerna välkomnar denna nya skrivning och vill betona vikten av att de olika tillståndsgrunderna verkligen efterlevs med den nya utlänningslagen. Vi är positiva till att tillståndsgrunderna renodlas för en tydligare och rättssäkrare bedömning av varje enskilt ärende. Vår förhoppning är dock att betydligt fler asylsökande med dessa nya regler ska beviljas uppehållstillstånd som skyddsbehövande. Vi vill även att tolkningen av vem som ska bedömas såsom flykting ska vara mer generös än idag.

Stärkt skydd för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning

Efter flera års uppseendeväckande förseningar pågår nu en lagstiftningsprocess för att ändra den svenska lagstiftningen så att förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning räknas som flyktingskäl. Denna lagändring, som Folkpartiet liberalerna har arbetat för under lång tid, riskerar dock att bli verkningslös om den inte kombineras med tydliga motivuttalanden och en förbättrad bevakning av HBT-personers utsatthet för förföljelse i olika länder. Verkligheten är idag att sådana flyktingärenden ofta bedöms på ett undermåligt kunskapsunderlag, något som visat sig inte minst vad gäller flyktingar från Iran. Kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i asylsökandes hemländer måste förbättras.

Samtidigt har regeringens praxisbildande beslut skapat en situation där homosexuella flyktingar utvisas till sina hemländer med motiveringen att de inte riskerar förföljelse så länge de döljer sin sexuella läggning för omvärlden. En sådan hållning är humanitärt och principiellt oförsvarlig eftersom den inte på något sätt erkänner människors rätt att kunna leva ett liv i enlighet med sin sexuella läggning. Folkpartiet liberalerna avser att återkomma i denna fråga så snart regeringen har presenterat sitt slutliga lagförslag.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om att kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i asylsökandes hemländer måste förbättras.

Fel! Okänt namn på

Uppehållstillstånd till offer för människohandel för sexuella ändamål

I Anhörigkommittéens slutbetänkande ”Människosmuggling och offer för människohandel” (SOU 2002:69) föreslogs en särskild bestämmelse i utlänningslagen om att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får ges en utlänningslag om att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får ges en utlänningslag, om det med hänsyn till genomförandet av en förundersökning eller huvudförhandling i brottmål kan anses befogat. Folkpartiet liberalerna står visserligen bakom detta förslag men menar att det inte är en tillräcklig förbättring. Detta innebär att offren för människohandel för sexuella ändamål får stanna i Sverige endast under den tid som rättsprocessen kräver. Vi anser att det är viktigt att den som utsatts för sådan sexslavhandel, såväl barn som vuxna, får permanent uppehållstillstånd om denne utsatts för människohandel för sexuella ändamål i Sverige. För människor som utsatts för den här formen av övergrepp är det ofta oerhört svårt att återvända hem, delvis beroende på att de flesta lider av psykiska och fysiska skador. Det förekommer också att kvinnor lurats att tro att de skulle betraktas som brottslingar om de ger sig till känna för polisen. Till detta kommer hot mot dem själva eller deras familj i de fall de försöker ta sig ur sin situation. Beroende på var de kommer ifrån och vad de tvingats genomgå har många mycket svårt att återvända. De kan känna skam och skuld och riskerar i vissa fall att utestängas från gemenskapen i hemlandet på grund av vad de varit med om här. Rapporter som EU:s medlemsstater lämnat till Europol tyder på att hot mot såväl kvinnorna som deras familjer har blivit vanligare. Inte sällan har organiserade människohandlare kontakter i hemlandet som vet vilka personer som människohandlarna har utnyttjat. Alltså råder det en stor risk för människohandlarnas offer att råka illa ut när de återvänder till hemlandet, en risk som vi måste ta på stort allvar. Det är svenska män som utnyttjar dessa kvinnor och barn och då måste vi i Sverige också ta vårt ansvar för att hjälpa de människor som utnyttjats på ett oacceptabelt sätt. Dessa människor har drabbats av så fruktansvärda övergrepp att de ska kunna beviljas permanenta uppehållstillstånd. Vi anser att offer för människohandel för sexuella ändamål i normalfallet ska ges rätt att stanna i Sverige.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om att bevilja offer för människohandel för sexuella ändamål permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Ny prövning för svårt sjuka barn, barnfamiljer och personer som inte kan avvisas

Bakgrund och förslag

Inför den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden har frågan om ett nollställningsbeslut eller en amnesti diskuterats. Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet väckte i våras en motion där de fem partierna föreslog att

Fel! Okänt namn på

vissa personer skulle kunna beviljas uppehållstillstånd, förutsatt att personens identitet var styrkt och att personen inte gjort sig skyldig till krigsförbrytelse eller annan form av brottslig verksamhet. Förslaget vann inte majoritet i riksdagen. De personer som skulle omfattas av ett sådant beslut tillhör dock några av samhällets mest utsatta. Många har väntat länge på beslut, andra lever i otrygghet för vad som ska hända när det tillfälliga uppehållstillståndet går ut. De som valt att gå under jorden lever med ett konstant hot om att bli upptäckta och tvingas lämna landet. Detta är inte humant. Vi måste också bära i minnet att dessa personers asylärenden prövats i en ordning som, av samtliga riksdagspartier, dömts ut och betraktats som rättsosäker och undermålig.

När förslaget om ett s.k. nollställningsbeslut röstades ned i riksdagen och det nu står klart att den nya instans- och processordningen träder i kraft den 31 mars 2006 är det en verklighet som vi måste förhålla oss till. Att fortsätta driva kravet om nollställningsbeslut i sin ursprungliga form ser vi inte som ett konstruktivt alternativ i en fortsatt viktig fråga. Vår förhoppning är ändock att vi ska få en bred politisk uppgörelse där samtliga partier tar sitt ansvar för det faktum att vi under en alltför lång tid haft en undermålig asylprocess. Folkpartiet liberalerna föreslår därför följande:

- Ett barn som befinner sig i ett livshotande tillstånd, eller där allvarliga men för barnets fortsatta liv kan befaras, och dess familj, beviljas permanent uppehållstillstånd efter medicinsk prövning och bedömning av en oberoende läkarkommission/expertgrupp.
- Barnfamiljer som fortfarande vistas i Sverige, oavsett var de befinner sig i asylprocessen den 31 mars 2006, beviljas ny prövning enligt den nya utlänningslagen.
- Personer med lagakraftvunna avvisningsbeslut, som inte kunnat avvisas till sina hemländer på grund av verkställighetshinder under två år eller mer, beviljas permanent uppehållstillstånd.
- Migrationsverket ges i uppdrag att utreda den uppkomna situationen med verkställighetshinder för att undvika att liknande situation uppstår i den nya instans- och processordningen.
- För att permanent uppehållstillstånd ska beviljas ska personens identitet vara styrkt eller gjorts sannolik. Personen ska även genomgå strikt vandelprövning. Rätt till ny prövning eller uppehållstillstånd ska, som huvudregel, inte ges personer som skäligen misstänks eller har blivit dömda för brott som kan ge mer än sex månaders fängelse. Samma sak gäller skäligen misstanke om krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten.

Svårt sjuka barn

Det finns många barn som farit mycket illa i den svenska asylprocessen. Situationen med det ökade antalet apatiska barn är ett av de mest horribla exemplen på detta. Det är en skam för Sverige att vi inte kan ge svårt sjuka barn ett humant och värdigt bemötande. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att det barn som befinner sig i ett livshotande tillstånd eller där allvarliga men för barnets fortsatta liv kan befaras, och dess familj, ska beviljas permanent uppehållstillstånd. Den medicinska bedömningen måste dock göras av experter

Fel! Okänt namn på

inom området. Idag fattar tjänstemän på Migrationsverket och Utlänningsnämnden beslut om dessa barns framtid mot bakgrund av olika läkarintyg, vilket riskerar leda till en godtycklig bedömning och en rättsosäker prövning.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad ovan anförts om att bevilja det barn som befinner sig i ett livshotande tillstånd eller där allvarliga men för barnets fortsatta liv kan befaras, och dess familj, permanent uppehållstillstånd efter medicinsk prövning och bedömning av en oberoende läkarkommission/expertgrupp.

Barnfamiljer

En stor del av kritiken mot den gamla utlänningslagen som upphör nästa år har varit att den inte beaktat barnkonventionen och portalparagrafen om barns bästa i tillräckligt stor utsträckning. I den nya utlänningslagen finns en ny skrivning om att särskilt beakta hänsyn till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt (1 kap. 10 § nya utlänningslagen). Folkpartiet liberalerna föreslår därför att alla barnfamiljer som fortfarande vistas i Sverige, oavsett var de befinner sig i asylprocessen, ska ges rätt till en ny prövning enligt den nya utlänningslagen i samband med att den nya instans- och processordningen träder i kraft. Detta kommer att kräva extra resurser såväl till Migrationsverket som till Domstolsverket för att kunna hantera de asylärenden som ska öppnas för prövning igen.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförts om att barnfamiljer som fortfarande vistas i Sverige, oavsett var de befinner sig i asylprocessen när den nya instans- och processordningen träder i kraft, ges rätt till en ny prövning enligt den nya utlänningslagen.

Verkställighetshinder

Idag finns det många människor i Sverige som inte kan återvända till sina hemländer trots att de fått avvisningsbeslut. Deras avvisningsbeslut går inte att genomföra (verkställa) av olika anledningar. Det kan bero på att situationen i hemlandet är sådan att ett återvändande rent praktiskt inte är möjligt då det inte finns någon fungerande statsapparat (som i Somalia) eller så är situationen i landet sådan att UNHCR eller andra internationella organisationer avråder från att avvisa personer till landet. I dessa fall har Migrationsverket och Utlänningsnämnden intagit den underliga hållningen att personerna inte anses som flyktingar eller skyddsbehövande men situationen i hemlandet är ändå sådan att de inte tänker tvinga personen att återvända. Detta har resulterat i att tusentals människor lever med avvisningsbeslut som inom en överskådlig framtid inte kommer att kunna verkställas. År efter år går dessa människor och väntar, under tiden är de förpassade till passivitet och bidrag då de förvägras rätten att arbeta. Detta är ovärdigt och inhumant. Därför föreslår Folkpartiet liberalerna att personer med lagakraftvunna avvisningsbeslut som inte kunnat verkställas inom två år eller mer beviljas uppehållstillstånd. Vi föreslår också att Migrationsverket ges i uppdrag att utreda den uppkomna situationen med verkställighetshinder för att undvika att liknande situation uppstår i den nya instans- och processordningen. Om verkställighetshinder av

sådant slag föreligger att UNHCR och andra internationella organ inte rekommenderar återvändande bör dessa rekommendationer avspeglas i asylprövningen.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförts om att personer med lagakraftvunna avvisningsbeslut, som på grund av verkställighetshinder inte kunnat avvisas inom två år eller mer, beviljas permanent uppehållstillstånd samt att Migrationsverket ges i uppdrag att utreda situationen med verkställighetshinder för att undvika att liknande situation uppstår i den nya instans- och processordningen.

Krav på styrkt identitet och vandelsprövning

Dessa förslag syftar till att nå en kompromissuppgörelse mot bakgrund av att förslaget om ett s.k. nollställningsbeslut röstats ned. Vi har därför fokuserat på de mest ömmande och svåra fallen. Trots detta vill vi understryka att för att en person enligt detta förslag ska beviljas uppehållstillstånd ska personens identitet vara styrkt eller gjorts sannolik. Om det finns skäl till att personen inte kunnat styrka sin identitet får i sådant fall ett tidsbegränsat uppehålls- och arbetstillstånd beviljas för högst ett års tid. Personen ges då ytterligare tid att få fram handlingar från sitt hemland som styrker identiteten. Om personen, vid tidpunkten för det temporära uppehållstillståndets utgång, inte kunnat styrka sin identitet men gjort vad som skäligen kan begäras för att styrka sin identitet får permanent uppehållstillstånd beviljas. Personer som gjort sig skyldiga till krigsförbrytelser eller andra brott som avses i artikel 1 F i 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning ska ej beviljas uppehållstillstånd. Personer som i Sverige dömts för strängare straff än sex månaders fängelse eller där det av tidigare utredning framgår att utlänningen dömts eller skäligen kan misstänkas för brott som kan ge strängare straff än sex månaders fängelse ska inte beviljas uppehållstillstånd. Detta gäller inte fängelsestraff eller misstankar om brott begångna utomlands som är en följd av den förföljelse personen åberopat för att söka asyl i Sverige. För de fall utlänningen dömts för brott utomlands eller där det föreligger skälig misstanke om brott i utlandet ska man se till brottets art och omfattning samt till om påföljden varit rimlig utifrån svensk lagstiftning. Dessa faktorer får sedan vägas samman i en helhetsbedömning om det är skäligt att utlänningen nekas uppehållstillstånd på grund av det i utlandet begångna brottet eller misstanke om brott.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförts om villkoren för att permanent uppehållstillstånd ska beviljas genom ny prövning; personens identitet ska vara styrkt eller gjorts sannolik och personen ska även genomgå strikt vandelsprövning samt att rätten till ny prövning eller uppehållstillstånd, som huvudregel, inte ska ges personer som skäligen misstänks eller har blivit dömda för brott som kan ge mer än sex månaders fängelse. Samma sak gäller skälig misstanke om krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten.

Fel! Okänt namn på

Kvotflyktingar

Miljontals människor är idag på flykt undan krig, svält och förtryck. Många av de länder som tar emot mest flyktingar är själva ofta plågade av konflikter och fattigdom. Ett stort antal befinner sig idag i länder som Iran, Pakistan, Tchad, Sudan och Tanzania, flertalet av världens flyktingar når aldrig särskilt långt.

Sedan 1950-talet har UNHCR tillsammans med ett antal länder i den rika delen av världen samarbetat om att ta emot s.k. kvotflyktingar för att möjliggöra för de värst utsatta och för dem som aldrig lyckas söka asyl på egen hand att få en fristad. Ett 15-tal länder i världen, däribland Sverige, tar idag emot kvotflyktingar. Sverige har de senaste åren inte levt upp till sina åtaganden avseende flyktingkvoten. Förra året hade Migrationsverket i uppdrag att föra över 1 822 personer för vidarebosättning i Sverige, totalt kom 1 659 personer. Folkpartiet liberalerna poängterar vikten av att vi lever upp till de åtaganden Sverige ger till UNHCR om att bereda plats för flyktingar och andra skyddsbehövande men förra årets siffror är ändå en förbättring jämfört med året innan då endast 890 av 1 840 kvotflyktingar bereddes plats i Sverige. I år har Sverige utfäst att vi ska ta emot 1 700 kvotflyktingar. Folkpartiet liberalerna kommer att arbeta för att denna utfästelse ska uppfyllas.

Mottagande av flyktingar från världens stora flyktinghärdar är en viktig del av en liberal flyktingpolitik. Enligt Folkpartiet liberalernas uppfattning är den svenska flyktingkvoten alltför begränsad. Mot bakgrund av de enorma flyktingströmmar som finns runt om i världen och att de allra flesta flyktingar ej någonsin lyckas söka asyl på egen hand, anser Folkpartiet liberalerna att Sverige, liksom övriga kvotflyktingmottagande länder, kraftigt bör höja ambitionerna när det gäller flyktingkvoten. Det är vidare angeläget att Sverige verkar för att fler länder i världen åtar sig att ta emot kvotflyktingar. Mottagandet av kvotflyktingar bör förbättras, exempelvis vad gäller vård av människor med svåra trauman bakom sig. Sverige har enligt Folkpartiet liberalernas uppfattning ett ansvar att vara ett föredöme när det gäller att ta emot kvotflyktingar.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om kravet på att Sverige tar emot den åtagna kvoten av flyktingar.

Offentligt biträde bör inte förordnas av Migrationsverket

En person som ansöker om asyl i Sverige har rätt till offentligt biträde i bl.a. ärende där den asylsökande kan komma att avvisas eller utvisas från Sverige. Även i ärenden enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll kan en utlänning ha rätt till offentligt biträde. Vem som får förordnas till offentligt biträde anges i 5 § lagen om offentligt biträde jämfört med 26 § rättshjälpslagen. Till biträde får förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan som är lämplig för uppdraget. Om sökanden själv har föreslagit någon som är lämplig, ska den föreslagne förordnas, om det inte medför

avsevärt ökade kostnader eller det i övrigt finns särskilda skäl emot det. I den nya ordningen, liksom i den nuvarande, är det Migrationsverket som förordnar offentligt biträde i ärenden som handläggs hos Migrationsverket.

Den nya instans- och processordning som föreslagits innebär stora förändringar även för Migrationsverket, inte minst eftersom verket i den nya ordningen kommer att fungera som första instans. Detta innebär att allt från det offentliga biträdets roll i asylprocessen till utredningsförfarande och beslutskrivning på Migrationsverket kommer att förändras kraftigt. Migrationsverket har redan anpassat stora delar av sin verksamhet inför den kommande reformen. Migrationsverket och det offentliga biträdet kommer i den nya asylprocessen att bli varandras motparter i de ärenden som överklagas till Migrationsdomstolen. Att Migrationsverket ska utse det offentliga biträde som å ena sidan är verkets motpart i processen och å andra sidan godkänna biträdets kostnadsräkningar är inte lämpligt. Vi anser att det finns risk för att det offentliga biträdet hamnar i en lojalitetskonflikt eftersom Migrationsverket agerar både som uppdragsgivare och motpart. Detta är olyckligt ur såväl rättssäkerhets- som objektivitetsaspekt. Mot bakgrund av den lojalitetskonflikt som kan uppstå när Migrationsverket i framtiden ska utse offentligt biträde samtidigt som de är part i målet anser vi att Migrationsverket inte bör utse offentligt biträde i den nya instans- och processordningen. Vi föreslår därför att länsrätten utser offentligt biträde i den nya asylprocessen. Länsrätten är inte part i målet på samma sätt som Migrationsverket är och har kompetens att utse lämpliga biträden i utlänningsärenden.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om att länsrätten ska utse offentligt biträde i den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden.

Migrationsdomstolarna och länderkunskap

I den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden utgör Migrationsverkets prövning första instans och tanken är att tyngdpunkten i prövningen ska centreras till första instans. Asylärenden överklagas till s.k. Migrationsdomstolar som utgörs av tre länsrätter, nämligen Stockholm, Göteborg och Malmö. Kammarrätten i Stockholm kommer att utgöra Migrationsöverdomstol. I Migrationsdomstolarna ska allmänna förvaltningsrättsliga regler gälla om inte annat föreskrivs. Detta innebär att rättsens sammansättning (enligt lagen om allmänna förvaltningsdomstolar) kommer att gälla även i asylärenden. Migrationsdomstolen kommer således att vara domför med en lagfaren domare och tre nämndemän men om det finns särskilda skäl får antalet lagfarna domare utökas med en och detsamma gäller antalet nämndemän. Migrationsöverdomstolen kommer att fungera som prejudikatinstans, därför krävs prövningstillstånd. Nämndemän kommer inte att ingå i Migrationsöverdomstolen. Folkpartiet liberalerna är i princip positivt inställda till processordningens utformande. Vi noterar dock att antalet länsrätter som kommer att fungera som Migrationsdomstolar endast är tre till antalet. Det finns ingen länsrätt norr om Stockholm som kommer att fungera

Fel! Okänt namn på

som Migrationsdomstol, oaktat att Migrationsverket har en stor del av sina anläggningsboenden norr om Stockholm. Detta kommer att medföra stora kostnader för de offentliga biträdenas och de asylsökandes resor till och från Migrationsdomstolarna. Därför bör den utvärdering som Folkpartiet liberalerna föreslår av den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden särskilt utreda huruvida denna lösning är den mest praktiska och kostnadseffektiva.

Inför genomförandet av den nya instans- och processordningen är det av stor vikt att de som kommer att arbeta med den nya asylprocessen och den nya utlänningslagen får adekvat utbildning. En betydande del av dem som kommer att arbeta i den nya ordningen har tidigare arbetat på Migrationsverket eller Utlänningsnämnden men även personer som inte har tidigare erfarenhet av utlänningsärenden kommer att anställas. För att genomföra den stora reform som planeras och samtidigt ge personalen som förväntas arbeta i den nya asylprocessen rätt förutsättningar krävs riktade utbildningsinsatser. Exempel på detta kan vara utbildning i att skriva beslutsmotiveringar för handläggare och beslutsfattare på Migrationsverket eller utbildning i länderkunskap eller hur man hör en asylsökande i rätten för domare som kommer att döma i asylmål.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om behovet av riktade utbildningsinsatser för dem som kommer att arbeta i den nya asylprocessen.

Översyn och utvärdering av den nya instans- och processordningen

Mot bakgrund av omfattningen av den nya instans- och processordningen samt den korta tid Migrationsverket och Domstolsverket haft för att förbereda denna förändring är det av yttersta vikt att den nya asylprocessen genomgår en översyn och utvärderas redan det första året. Även om processen kan förväntas lida av vissa barnsjukdomar är det viktigt att från början utvärdera och följa upp utvecklingen. Folkpartiet liberalerna vill även understryka vikten av att denna översyn och utvärdering måste ske externt av oberoende parter.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om behovet av en extern översyn och utvärdering av den nya instans- och processordningen.

Mottagande av asylsökande

Den 31 augusti 2005 fanns det 33 240 personer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem. Av dessa hade 835 beviljats uppehållstillstånd och väntade på kommunplacering, resterande 32 405 hade inte någon form av uppehållstillstånd. Det senaste året har den genomsnittliga tiden som en asylsökande befinner sig i Migrationsverkets mottagningssystem ökat med 117 dagar, från 404 dagar 2003 till 521 dagar 2004. Hälften av dem som är inskrivna i mottagningssystemet bor på något av Migrationsverkets anlägg-

Fel! Okänt namn på

ningsboenden medan hälften bor i ett s.k. eget boende. Av dem som bor i eget boende bor över hälften i landets storstadsregioner.

I oktober 2004 föreslog regeringen att det bidrag som asylsökande som bor i eget boende, EBO, hade rätt till skulle dras in (prop. 2004/05:28 Bostadsersättning för eget boende). Förslaget antogs av riksdagen och den 1 mars i år drogs bidraget in. Regeringen motiverade förslaget med att de var angelägna att komma åt de negativa effekterna av att många asylsökande som väljer eget boende flyttar till kommuner och bostadsområden som redan präglas av stora segregationsproblem. Folkpartiet liberalerna motsatte sig förslaget som en isolerad åtgärd och poängterade att hela asylprocessen och mottagandet av asylsökande måste reformeras. Folkpartiet liberalerna var även kritiska till förslagets utformning som regeringen på förhand visste inte skulle komma att medföra någon förändring av de asylsökandes boendesituation. I stället för att ta ansvar för en misslyckad integrationspolitik försöker regeringen göra de asylsökande till syndabockar. Asylprocessen och mottagandet av asylsökande hänger ihop, trots att det regleras i olika lagar, och bör behandlas i ett samlat grepp då det handlar om hur den asylsökande behandlas från dag ett. Därför är det olyckligt att regeringen inte lagt fram nya förslag om mottagande av asylsökande så att dessa kan genomföras samtidigt som den nya instans- och processordningen träder i kraft den 31 mars 2006.

Det nuvarande mottagningssystemet präglas av många brister. Asylsökande som väntar på beslut förvägras rätten att arbeta, situationen på vissa av Migrationsverkets anläggningsboenden är under all kritik, asylsökande som fått avvisningsbeslut trots att de inte kan avvisas riskerar att få sitt dagbidrag nedsatt, den organiserade verksamhet som är obligatorisk för asylsökande behöver individanpassas på ett helt annat sätt än verksamheten är utformad idag osv. Folkpartiet liberalerna anser att vi behöver ett nytt mottagningssystem som, i mycket större utsträckning än idag, utgår från den asylsökandes vilja och förmåga. Främst handlar det om att förkorta tiden som de asylsökande befinner sig i mottagningssystemet. Vår förhoppning är att den nya instans- och processordningen ska leda till en effektivare prövning av asylärenden och där asylprocessen har ett tydligt slut. Vi anser även att det bör bli tillåtet att börja arbeta för alla asylsökande vars ärende bedöms kräva en grundligare utredning. Vägen mot utanförskap börjar för många redan under tiden som asylsökande. Därför bör alla hinder för asylsökande att söka arbete tas bort. Detta ska också gälla personer som inte kan avvisas på grund av verkställighetshinder. Vi anser vidare att asylsökande som hittar arbete bör ha oinskränkt rätt att bosätta sig var som helst, och detta ska givetvis också gälla för den asylsökandes familj. Detta är några av våra förslag för ett bättre mottagande av asylsökande. Folkpartiet liberalerna avser dock att återkomma med samtliga förslag så snart regeringen har presenterat sitt slutliga lagförslag.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om behovet av en ny politik för mottagande av asylsökande och att regeringen snarast ska presentera ett lagförslag om hur mottagandet av asylsökande ska förbättras.

Fel! Okänt namn på

En gemensam europeisk flykting- och migrationspolitik

Grunderna för EU:s asylpolitik

Utvecklingen av en asyl- och invandringspolitik på EU-nivå tog fart 1999 efter att Europeiska rådet i Tammerfors antagit slutsatser om den framtida utvecklingen av hela området ”rättsliga och inrikes frågor”. Den rättsliga förutsättningen för utvecklingen var Amsterdamfördraget, som trädde i kraft i maj 1999, genom vilket asyl- och invandringspolitiken blev en del av EU:s första pelare (EG). Tammerforsslutsatserna har nu ersatts av Haagprogrammet som antogs av Europeiska rådet i november 2004. Haagprogrammet ska genomföras enligt ett särskilt handlingsprogram antaget av rådet och kommissionen. Sedan 1999 har EU varit upptagen med att genomföra den ”första etappen” av EU:s asylpolitik, vilken främst innebär etablerandet av minimiregler på olika grundläggande områden.

EU:s nuvarande asylpolitik

En rad direktiv har genomförts och dessa utgör grunden för EU:s gemensamma asylpolitik. Exempel på direktiv som genomförts är Dublinförordningen (nr 343/2003) som innehåller regler om vilket EU-land som är ansvarigt för att behandla en asylansökan. Det s.k. skyddsgrundsdirektivet (2004/83/EG) innehåller minimiregler för vem som ska betraktas som flykting eller i övrigt skyddsbehövande och vilka rättigheter dessa personer ska ha i mottagarlandet. Syftet med direktivet är att göra medlemslänternas tillämpning av Genèvekonventionen mer lika. Direktivet ska vara genomfört i medlemsländerna senast den 10 oktober 2006. En särskild utredning som skulle ha presenterats senast den 16 september 2005 ska föreslå hur direktivet ska genomföras i Sverige. Att så inte skett är beklagligt då Sverige borde gå i bräschen för att leva upp till åtaganden i internationella överenskommelser.

”Mottagandedirektivet” (2003/9/EG) slår fast miniminormer för hur asylsökande ska mottagas i medlemsländerna. Reglerna gäller t.ex. information till asylsökande om deras rättigheter och skyldigheter, rörelsefrihet och bostättning, skolgång för minderåriga, tillträde till arbetsmarknaden och hälso- och sjukvård. I utredningen ”EG-rätten och mottagandet av asylsökande” (SOU 2003:89) slog utredaren fast att det svenska flyktingmottagandet rent faktiskt uppfyller EG-direktivets krav. Däremot finns det brister i författningsregleringen. Därför bör gällande praxis fastställas i lag. Regeringen aviserade tidigare att lägga fram en proposition i ärendet under 2004, men så skedde inte. Nu är propositionen aviserad till september 2005.

Ett förslaget direktiv om medlemslänternas procedurer för att bevilja och återkalla flyktingstatus behandlas fortfarande (asylprocedurdirektivet). Ministerrådet nådde en politisk överenskommelse om direktivet i april 2004, men förslaget har åter skickats till Europaparlamentet för ett andra yttrande.

Europaparlamentet kommer inom kort att rösta om förslaget en andra gång. Direktivet innehåller miniminormer för hur själva prövningsförfarandet ska gå till, bl.a. olika rättssäkerhetsgarantier, rätt till rättsligt bistånd och möjligheter till överklagande. Direktivförslaget innehåller även en del mer kontroversiella delar, framför allt möjligheten till påskyndade förfaranden när de asylsökande kommer från s.k. säkra ursprungsländer och ansökan därför kan anses vara ogrundad. Enligt förslaget finns det möjlighet för rådet att fastställa listor på sådana säkra ursprungsländer, men det finns idag ingen enighet om vilka länder som kvalificerar sig för en sådan lista.

Parallellt med utvecklingen av asylpolitiken inleddes under 2003 en debatt om att på olika sätt involvera EU:s närområden i asylpolitiken, initierat genom ett förslag från Storbritannien om att upprätta ”transithandläggningscentrum” utanför EU:s gränser. Efter diskussioner i rådet, meddelanden från kommissionen och slutsatser från Europeiska rådet landade diskussionen i att EU skulle verkställa s.k. regionala skyddsprogram för att hjälpa både ursprungsregioner och transitländer med att förbättra sin egen skyddskapacitet. Detta ska kompletteras med att EU-länder frivilligt kan delta i vidarebosättningsprogram, dvs. att personer i behov av skydd kan beviljas asyl och därefter transporteras till det aktuella EU-landet under organiserade former. Kommissionen kom den 1 september 2005 med ett nytt meddelande i frågan där man föreslår att ett första pilotprogram utförs i samarbete med Ukraina, Moldavien och Vitryssland, en framträdande transitregion i EU:s närhet.

Folkpartiet liberalerna om EU:s flykting- och migrationspolitik

Gemensamma miniminormer på humanitär grund

En gemensam europeisk flykting- och migrationspolitik är central för det fortsatta arbetet inom EU. I takt med att medlemsstaternas lagstiftning harmoniseras i allt större utsträckning måste även det gemensamma arbetet på asylområdet intensifieras. Det har dock visat sig svårt att hitta gemensamma ståndpunkter och arbetet med att lägga en unison grund för asylpolitiken har dragit ut på tiden. De direktiv som genomförts och håller på att genomföras inom ramen för den första etappen av EU:s asylpolitik som t.ex. Dublinförordningen och skyddsgrundsdirektivet påverkar medlemsstaternas asylprövning i hög utsträckning redan idag. Det är därför av yttersta vikt att samarbetet utvecklas och fördjupas i snabbare takt än tidigare.

EU och dess medlemsstater måste på plats bekämpa orsakerna till att människor tvingas fly och bege sig till andra länder. Genom vårt medlemskap i EU kan vi verka för att mobilisera omfattande stöd till de människor som tvingas på flykt genom ett mer direkt stöd till grannstater som ger dem skydd. Detta är dock inget alternativ utan utgör ett komplement till att ge människor som faktiskt flyr skydd.

Det är dock med oro som vi kunnat följa de senaste årens skärpning av asylpolitiken i samtliga EU-länder. För att försäkra att alla länder tar sitt an-

Fel! Okänt namn på

svar krävs det gemensamma regler i unionen. Folkpartiet liberalerna anser att den gemensamma politiken ska utformas med minimiregler som bevarar det enskilda landets möjlighet att föra en mer solidarisk politik. Den tendens som kan skönjas, att Europa sviker sitt humana uppdrag, är mycket allvarlig. Andra länder och regioner ser på Europa som en förebild och tar efter den praxis som bildas i Europa. En mer restriktiv europeisk flyktingpolitik riskerar därför att leda till en kraftigt förvärrad flyktingsituation i världen genom att fler länder följer Europas exempel. Folkpartiet är positivt inställd till en gemensam asylpolitik utformad utifrån minimiregler, så att det enskilda landet kan gå före i nationell lagstiftning. Vi anser dock att miniminivåerna i asylprocedurdirektivet ska vara solidariskt utformade för att binda medlemsstaterna till att upprätthålla en adekvat standard vad gäller asylprocessen. Strävan måste vara att ta fram gemensamma minimiregler på så humanitär nivå som möjligt. Annars sätts praxis av de mest restriktiva staterna, eftersom effekten blir att asylsökande söker sig till de stater där sannolikheten att få asyl är störst.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om vikten av att upprätta en adekvat standard vad gäller asylprocessen och att EU:s gemensamma minimiregler måste utgå från en humanitär nivå samt att en enskild medlemsstat alltid ska ha möjlighet att ha en humanare flyktingpolitik än vad de gemensamma reglerna föreskriver.

En gemensam asylpolitik med hänsyn till Genèvekonventionen

Ett exempel på denna restriktivitet är det föreslagna direktivet om medlemsstaternas procedurer för att bevilja och återkalla flyktingstatus (asylprocedurdirektivet). Förslaget har diskuterats i flera år och den överenskommelse som nåddes på ministerrådet i april 2004 innehöll alltför många undantag och var alltför otydligt för att antas, varför förslaget återigen skickats till Europaparlamentet för ett andra yttrande. Direktivet är centralt för medlemsstaternas fortsatta arbete inom asylpolitiken. En person som flyr sitt hemland ska betraktas på samma sätt oavsett om han eller hon söker om asyl i Italien, Spanien eller i Sverige. Direktivets förslag om möjligheten till påskyndade förfaranden när de asylsökande kommer från s.k. säkra ursprungsländer och ansökan därför kan anses vara ogrundad är, enligt Folkpartiet liberalernas förmenande, olyckligt. En grundläggande del av den internationella flyktingrätten är att varje asylansökan ska behandlas individuellt. Av den anledningen bör begrepp som säkra ursprungsländer/säkra tredjeländer användas mycket försiktigt. En individuell prövning måste alltid göras då alla stater potentiellt kan kränka mänskliga rättigheter, och därför bör inte heller något land med automatik betraktas som säkert.

Samtliga EU:s medlemsstater har ratificerat Genèvekonventionen om mänskliga rättigheter och det är Folkpartiet liberalernas bestämda uppfattning att den europeiska asyrrättens grund måste vila på densamma. Vi anser att förslaget om att inrätta s.k. skyddszoner för asylsökande och att upprätta listor för säkra ursprungsländer/säkra tredjeländer åsidosätter asyrrätten. Det är därför olyckligt att denna fråga återigen förts upp på EU:s dagordning för

behandling då liknande förslag inte borde vara förenliga med konventioner som medlemsstaterna redan undertecknat. Den svenska regeringen måste med kraft motverka asylförslag som bryter mot internationell flyktingrätt.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om att direktivet om att bevilja och återkalla flyktingstatus bör genomföras snarast samt att förslaget om säkra ursprungsländer/säkra tredjeländer inte är förenligt med asylrätten.

Anhöriginvandring

Utöver flyktinginvandring och arbetskraftsinvandring utgör anhöriginvandring den tredje huvudsakliga möjligheten till migration. Folkpartiet liberalerna är positiva till att delar av tidigare praxis rörande anhöriginvandring efter lång väntan nu äntligen lagfästs i den nya utlänningslagen. Detta innebär att även nära anhöriga kan beviljas uppehållstillstånd. Vi motsätter oss dock att kraven på hushållsgemenskap eller särskilt beroendeförhållande måste uppfyllas för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Vi anser att detta medför en alltför snäv begränsning av dem som de facto kan beviljas uppehållstillstånd som nära anhörig. Kravet på hushållsgemenskap innebär att man ska ha bott i samma hushåll i hemlandet i en nära förestående tid innan personen som befinner sig i Sverige lämnade landet. Även kravet på särskilt beroendeförhållande måste ha förelegat redan i hemlandet. Vi anser att det kan finnas skäl för den som inte bodde i samma hushåll eller inte hade ett särskilt beroendeförhållande att ändå kunna komma till sina nära anhöriga i Sverige. Vad gäller uppehållstillstånd på grund av anknytning är huvudregeln att uppehållstillstånd måste sökas i hemlandet, så bör det vara även fortsättningsvis. Där emot måste undantag kunna göras för vissa fall, t.ex. graviditet eller om personen har barn i Sverige, i större utsträckning än idag.

En utökad anhöriginvandring med försörjningsansvar

För anhöriga till flyktingar som omfattas av dagens regelverk om anhöriginvandring ska inget krav på försörjningsansvar ställas. Undantag från försörjningskravet ska således bara gälla för den absoluta kärnfamiljen, dvs. make/maka/sambo samt minderåriga barn. Men för att människor ska kunna ta hit anhöriga som inte ingår i den krets som får uppehållstillstånd idag, dvs. de som inte definieras som kärnfamilj, ska ett i tid och omfattning begränsat försörjningsansvar införas. Sjukvård och skola bör vara undantaget från försörjningsansvaret. Vidare bör försörjningsansvar gälla för arbetskraftsinvandrare som vill ta med sina anhöriga. Tiden för försörjningsansvaret ska uppgå till fem år.

Att återinföra ett försörjningsansvar i Sverige innebär att man måste ta ställning till på vilket sätt detta ansvar kan utkrävas. Vidare är det viktigt att undersöka hur det ska prövas och vilka eventuella sanktioner som ska finnas

Fel! Okänt namn på

kopplade till det fall en anknytningsperson inte uppfyller sitt försörjningsansvar. Den normala utgångspunkten är att lita på människor som säger sig vilja uppfylla ett åtagande i någon form, varför vi ska förutsätta att berörda personer tänker uppfylla sina åtaganden. Därför måste vi lämna största möjlighet för människor att själva avgöra sin möjlighet att ensam eller tillsammans med andra ta det aktuella försörjningsansvaret. Den formella förhandsprövningen av ett försörjningskrav bör således hållas så minimal som möjligt. Regresskrav torde kunna vara en rimlig sanktion gentemot den anknytningsperson som med avsikt frånträder sitt åtagande om försörjningsansvar.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om utökad möjlighet till anhöriginvandring med försörjningsansvar.

Sanktioner om försörjningsansvaret inte uppfylls

Den normala utgångspunkten är att lita på människor som säger sig vilja uppfylla ett åtagande i någon form, varför vi ska förutsätta att berörda personer tänker uppfylla sitt försörjningsansvar. Det lär därför bara vara i undantagsfall som sanktioner mot någon som bryter mot försörjningsansvaret behöver vidtas. Förhandsprövningen av ett försörjningskrav ska gälla dels om den som söker uppehållstillstånd är en nära anhörig utöver den absoluta kärnfamiljen, dels om den anhörige i Sverige har förmågan att svara för den nyanländas försörjning under en femårsperiod. En möjlighet för att avgöra det senare är att den person som lever i Sverige ska kunna göra sannolikt att hon eller han klarar att uppfylla kravet om att svara för den anhöriges försörjning. En metod som prövats i andra länder är en borgensförbindelse som utlöses för den händelse försörjningsåtagandet beviljats på falska premisser. Den yttersta sanktionen för om försörjningsansvaret inte uppfylls är dock att det tidsbegränsade uppehållstillståndet faller. Denna sanktion gör att det finns mycket goda skäl för anknytningspersonen att ta sitt utfästa ansvar – i annat fall får ju släktingen inte längre stanna i Sverige.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om sanktioner för de fall försörjningsansvar inte uppfylls.

Arbetskraftsinvandring

Bakgrund

In- och utvandring har i århundraden format Sverige. En rad invandrargrupper satte tidigt sin prägel på Sverige: valloner, judar, italienare, greker, finländare, balter osv. Utan dem hade Sverige varit ett sämre, fattigare land. Under 1800- och början av 1900-talet bytte flyttströmmen riktning: en fjärdedel av Sveriges befolkning utvandrade, de flesta till USA. Utan dem hade USA varit ett sämre land. De som utvandrade till USA var både sådana som vi idag skulle kalla flyktingar och sådana som i dagens debatt ofta kallas ekonomiska flyktingar. Människorna flydde undan religiös och politisk förföljelse, från fattig-

dom och svält, för att söka en dräglig tillvaro och möjligheten att försörja sig i ett annat land.

Ekonomiska skäl eller rådande konjunkturläge ska aldrig styra flyktingpolitiken. Däremot har Sveriges behov av arbetskraft betydelse för om vi ska öppna Sverige för arbetskraftsinvandring. Men inte heller arbetskraftsinvandring handlar bara om ekonomi – den handlar också om möjligheten för människor att bygga sig en ny framtid i Sverige. Vi liberaler vill se en värld där människor kan resa och flytta fritt mellan olika länder. Det är en vision som kan tyckas avlägsen men vars förverkligande måste påbörjas – i första hand inom EU.

Tidigare arbetskraftsinvandring

Den senaste omfattande arbetskraftsinvandringen till Sverige ägde rum årtiondena efter krigsslutet. Det var främst tre faktorer som beredde vägen för denna. Det var den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, organiserade överföringar av arbetskraft från andra länder till Sverige och en mer eller mindre fri turistinvandring. 1954 års utlänningslag inleddes med en välskriven positiv mening: ”Utlänning äger rätt att, i den utsträckning och de villkor denna lag stadgar, inresa i riket och utresa ur riket samt här uppehålla sig och innehava anställning. Ej må han i annat fall eller i annan ordning än i denna lag angives tvingas lämna landet.”

Grundregeln var att utläningar skulle ha fritt tillträde till den svenska arbetsmarknaden om inte regeringen förordade att arbetstillstånd krävdes. Sverige övergav då arbetsviseringen. En utlänning kunde resa in som turist i Sverige och därefter söka arbete. När hon eller han hade fått arbete sökte personen i fråga arbetstillstånd på plats i Sverige. Det var först 1967 som invandringspolitiken åter blev mer restriktiv. Utomnordiska invandrare krävdes fr.o.m. då på arbetstillstånd före inresa. Arbetstillstånd kunde ges först efter en arbetsmarknadsprövning. Flyktingar var undantagna. Sedan dess har reglerna stramats åt alltmer också på flyktingområdet.

I Sverige är arbetskraftsinvandringen idag begränsad till 300–400 experter per år, och den stimuleras med en särskild skattereduktion. Arbetstillstånd ges endast i undantagsfall, förra året beviljades 209 personer permanent uppehållstillstånd för att komma till Sverige för att arbeta, det är en kraftig minskning jämfört med året innan, 2003, då motsvarande siffra var 319 personer.

Ekonomiska skäl för arbetskraftsinvandring

Vårt land behöver öppnas för arbetskraftsinvandring även från länder utanför EU. Undersökning efter undersökning visar att vi går mot en växande arbetskraftsbrist. Den kommer inte att kunna täckas med inhemsk arbetskraft ens om vi blir mycket bättre på att få in dem som nu hamnat i utanförskap på arbetsmarknaden. Flera landsting genomför rekryteringskampanjer utomlands för att få läkare och sköterskor. Småföretag annonserar månad efter månad

Fel! Okänt namn på

efter specialistkompetens men ingen i Sverige söker. Verkligheten i Sverige idag är att arbetslöshet och arbetskraftsbrist existerar sida vid sida.

Enligt en intervjuundersökning våren 2003, gjord av AMS och riktad till privata näringsidkare, uppgav 21 procent av arbetsgivarna att man haft rekryteringsproblem det senaste halvåret. Enligt AMS gäller det främst inom byggnadsbranschen. I en annan AMS-rapport om marknadsutsikterna 2003 och 2004 framkommer att hela 70 procent av 2 000 undersökta arbetsställen inom den kommunala verksamheten under den senaste sexmånadersperioden har haft rekryteringsproblem. Särskilt stora är bristerna inom hälso- och sjukvården samt inom barnomsorgen. I ytterligare en publicerad AMS-rapport om den framtida personalförsörjningen vad gäller vård och omsorg bedömdes det samlade rekryteringsbehovet inom denna sektor till 527 000 personer fram till år 2015. Sveriges Kommuner och Landsting beräknade i en rapport att rekryteringsbehovet i kommunerna, till följd av pensionsavgångar, uppgår till 570 000 personer fram till 2010. Det är således helt nödvändigt att införa möjligheter för människor som erbjuds jobb att få komma in i vårt land. Om vi inte får in människor från andra länder kommer det att finnas alldeles för få i arbetsför ålder – vi kommer helt enkelt att vara alltför få som ska försörja alltför många.

Argumenten för arbetskraftsinvandring är inte bara ekonomiska. Folkpartiet liberalernas förslag ger den som vill, men som inte har flyktingskäl, chansen att söka sig en ny framtid i Sverige. Sverige som land behöver de nya influenser som arbetskraftsinvandrare kan bidra med. Historiskt sett har invandring nästan alltid varit mycket positivt för ett land. Sannolikt kan arbetskraftsinvandring även underlätta integrationen av de invandrare som redan finns i Sverige. Den som har en anställning som väntar i Sverige ska i normala fall ges uppehållstillstånd. Ansökan ska avslås bara om det är uppenbart att det finns kvalificerade sökande till just det arbetet som redan bor i Sverige. Den som är i Sverige på turistvisum och får ett arbete under tiden ska inte, som reglerna är idag, behöva åka tillbaka till hemlandet för att ansöka om uppehållstillstånd.

Sverige och övriga EU-länder har ett stort behov av tillskott på arbetskraft. Även om vi lyckades få in de nya svenskar som idag saknar arbete på arbetsmarknaden kommer det att finnas behov av invandrad arbetskraft. Svenskt näringsliv menar i en undersökning att ytterligare 120 000 jobb skulle kunna ha tillsatts i den privata sektorn under det sista halvåret 2002, om tillgången på arbetskraft varit större.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om behovet av arbetskraftsinvandring.

Olika former av arbetskraftsinvandring behövs

I framtiden bör det finnas flera olika sätt att få arbetstillstånd för heltidsarbete i Sverige. Den som erbjuds ett heltidsarbete ska som huvudregel också få uppehållstillstånd. Det ska vara möjligt att rekrytera arbetskraft i ett annat land men det ska också vara möjligt för den som befinner sig i Sverige att

Fel! Okänt namn på

söka arbete. Dessutom ska entreprenörer som vill driva verksamhet i Sverige få möjlighet att etablera sig här.

Företagarinvandring

En ny form av invandring som vi vill öppna för är företagarinvandring. Med det menar vi personer som visat sig ha kunskap, kompetens och förutsättning att driva näringsverksamhet i Sverige. De ska få möjlighet att arbetsinvandra till vårt land. Genom att öppna denna möjlighet för utländska entreprenörer skulle vi kunna skapa en ökad dynamik och tillväxt i svenskt företagande. I såväl Kanada som Australien har ett system för företagarinvandring prövats med gott resultat. Sådana möjligheter har tidigare funnits och visat sig ha positiva effekter för forskare och universitetslärare för att utveckla svenskt utbildningsväsende. Vår tanke är att en öppning för företagarinvandring skulle ge en mycket god injektion till det svenska näringslivet.

En svensk modell för företagarinvandring

För att få uppehållstillstånd som företagarinvandrare skulle följande krav kunna ställas. Företagaren ska investera tillräckligt mycket för att den egna och dennes familjs försörjning är tryggad, ha dokumenterad erfarenhet av att driva näringsverksamhet och ha möjlighet att investera i sin verksamhet i Sverige. Sökande som uppfyller dessa krav får ett tillfälligt uppehållstillstånd. Har verksamheten efter tre år fått tillräcklig lönsamhet för att säkra försörjningen ska företagaren kunna få permanent uppehållstillstånd och samma sociala rättigheter som alla andra medborgare.

Arbetsstillstånd till människor som befinner sig i Sverige

Det ska finnas möjlighet för dem som kommit till Sverige som t.ex. turister, anhöriga på besök eller asylsökande att söka och få arbete och arbetsstillstånd. Dagens system tillåter normalt inte detta. Det har visat sig vara både ekonomiskt oklokt och inhumant. Det finns sålunda åtskilliga exempel på människor som har fått arbete i Sverige och fyller reella arbetskraftsbehov som trots detta avvisas på den rättsliga grunden att de ursprungligen kom till Sverige som asylsökande. För att illustrera hur det system vi föreslår fungerar i de fall då en person från början kommit som asylsökande följer nedan tre typfall.

Person A

Person A kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare. Hon eller han får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och rätt att stanna i Sverige under den tid som hon eller han har arbete. Om anställningen går förlorad får denna person stanna i Sverige under tre månader för att söka nytt arbete. Om det inte lyckas faller därefter grunden för uppehållstillståndet. Om hon eller han har arbetat i Sverige under tre år beviljas i normalfallet permanent uppehållstillstånd.

Fel! Okänt namn på

Person B

En asylsökande som fått avslag på sin ansökan om asyl och som har ett heltidsarbete när avslaget beslutas, ska med fp:s förslag slussas över till systemet för arbetskraftsinvandrare. Hon eller han ska behandlas som person A.

Person C

En asylsökande som får ett arbete i väntan på beslutet om eventuell asyl ska kunna få tidsbegränsat uppehållstillstånd på den grunden att hon eller han har ett arbete. Om asylansökan sedermera avslås ska personen omfattas av samma regelverk som person B och – följaktligen – slussas över till att vara arbetskraftsinvandrare. Om asylansökan däremot skulle bifallas ska den asylsökande omedelbart få permanent uppehållstillstånd. Vetskapen för en asylsökande om att det är möjligt att stanna i Sverige om hon eller han har ett arbete kan utgöra ett starkt incitament för att snabbt komma in på arbetsmarknaden. Många av dem som kanske inte har tillräckligt starka skäl för att få bifall på sin asylansökan får en möjlighet att stanna om de får ett arbete.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om arbetstillstånd för människor som befinner sig i Sverige.

Låt arbetsgivaren – inte myndigheter – avgöra behovet

Debatten om arbetskraftsinvandring hamnar inte sällan i en diskussion om vilken myndighet som ska kontrollera vem som får tillstånd att arbeta i Sverige. Under högkonjunktens senare år har AMS, Migrationsverket och Integrationsverket höjt rösterna för att regeringen ska se över reglerna för arbetskraftsinvandring. De syftar främst på specialiserade yrken, som kräver lång utbildning, som exempelvis läkare och IT-personal. Tanken att AMS, Migrationsverket eller någon annan statlig myndighet eller verk är bättre än den enskilde arbetsgivaren på att avgöra om ett arbete behövs är dock fel och bygger på ett regleringstänkande från ett uppifrånperspektiv. Arbetsgivarna bör vara fria att anställa dem de önskar. Om ett företag anser det vara nödvändigt att rekrytera ifrån andra länder är detta i sig ett tecken på att det är svårt att finna den kompetensen på hemmamarknaden. Vi ska inte underskatta de kostnader som internationell rekrytering medför, och inte heller de kulturella och språkliga svårigheter som finns. Om en arbetsgivare anser att individens kompetens är så pass nödvändig att de bortser ifrån detta, bör det utgöra ett bevis i sig för att personen ifråga behövs och det därmed finns en brist. Vi bör låta företag, kommuner, m.fl. själva bestämma över vilken kompetens de är i behov av och låta efterfrågan och marknad identifiera var kompetensen finns.

Sverige ska öppnas för rekryteringsinvandring. En arbetsgivare som vill rekrytera arbetskraft i länder utanför EU ska återfå den praktiska möjligheten. Den person som får ett erbjudande från Sverige om ett verkligt arbete, som det är möjligt att försörja sig på, ska genom ett enkelt förfarande kunna få ett arbetstillstånd via en svensk beskickning och sedan kunna flytta till Sverige

Fel! Okänt namn på

för att arbeta. För större internationella företag, som har arbetskraftsbrist, har detta historiskt sett varit ett praktiskt sätt att gå till väga. För många enskilda arbetstagare ligger det dessutom en stor trygghet i att arbetet är ordnat innan flytten till ett annat land sker.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anføres om rekryteringsinvandring.

Regler och rättigheter för arbetskraftsinvandrare

Det ligger i sakens natur att grunden för arbetskraftsinvandrarens uppehållstillstånd är att hon eller han har arbete. Om anställningen skulle upphöra faller uppehållstillståndet om personen inte fått nytt arbete inom tre månader. En person som arbetat en längre tid på svensk arbetsmarknad ska dock ha rätt att få stanna i Sverige permanent. Permanent uppehållstillstånd för en arbetskraftsinvandrare ska erhållas automatiskt efter tre år. De som kommer hit som arbetskraftsinvandrare kommer naturligtvis att omfattas av svenska lagar och de flesta sociala trygghetssystem: arbetarskydd, sjukvård, socialförsäkringar, barnbidrag, etc. En anställd omfattas av fackliga avtal, som kollektivavtal. Detta ska vara självklart. Men om arbetstillfället upphör, upphör också grunden för uppehållstillståndet. Däremot är det nödvändigt med en karenstid innan en arbetskraftsinvandrare också får rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen. Vi har bedömt att den tiden behöver vara fram till dess att arbetskraftsinvandraren fått permanent uppehållstillstånd, dvs. tre år.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anføres om regler och rättigheter för arbetskraftsinvandrare.

U-tillstånd införs

Motståndarna till ökad arbetskraftsinvandring målar ofta upp skräckscenarier om att enskilda arbetskraftsinvandrare kommer att bli utnyttjade på svensk arbetsmarknad. Den risken är i det närmaste obefintlig. Sverige har världens starkaste fackföreningar och den som befinner sig lagligt i Sverige har alla möjligheter att gå till facket för att få hjälp att utkräva sina rättigheter. Idag däremot, när dörren för lagliga arbetskraftsinvandrare i praktiken är stängd, är det många som utnyttjas. Idag saknar dessa svartarbetande människor helt och hållet fackliga och sociala rättigheter och arbetar till löner som är en bråkdel av de kollektivavtalsenliga lönerna. Går de till fack eller polis för att få hjälp blir de avvisade från Sverige. Genom en öppning för arbetskraftsinvandring skulle dessa människor få avtalsenliga löner och omfattas av det sociala trygghetssystemet. Men även om de risker som målas upp i debatten kring arbetskraftsinvandring ofta är kraftigt överdrivna bör ett par åtgärder vidtas för att minimera riskerna för oseriös arbetskraftsinvandring.

- Ett s.k. U-tillstånd ska introduceras för att förhindra missbruk av de nya möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Det nya U-tillståndet ska ges till

Fel! Okänt namn på

den kommun eller det företag som vill rekrytera arbetskraft från länder utanför EU/EES eller som anställer personer från dessa länder som befinner sig i Sverige som turister. För att få rätt till U-tillståndet ska företaget ha varit verksamt i minst tre år, ha minst en anställd sedan tidigare och ha haft en omsättning på minst en miljon kronor om året under de senaste två åren. Kommuner och företag som uppfyller kriterierna ovan ska få tillståndet med automatik. Skattemyndigheten ska vara ansvarig för utfärdandet av det nya U-tillståndet.

- Det har, i synnerhet vad gäller icke-EU-medborgare som kommit till Sverige på säsongsarbetstillstånd, förekommit avskedanden som inte är förenliga med svensk rätt men som ändå godkänts eftersom de som avskedats varit anställda av utländska bemanningsföretag. För att se till att arbetsrätten gäller även arbetskraftsinvandrare ska det utredas om den som väljer att anlita utländsk arbetskraft alltid ska ses som arbetsgivare.

Syftena med våra förslag är dels att hindra oseriösa aktörer från att utnyttja utländskt anställd arbetskraft och komma runt de kollektivavtalsenliga lönerna, dels att se till att det inte ska finnas bulvanarbetsgivare som gör att människor kan få uppehållstillstånd i Sverige som arbetskraftsinvandrare utan att utföra något arbete.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförts om att införa s.k. U-tillstånd.

EU och arbetskraftsinvandring

Den demografiska utvecklingen i det gamla Europa visar att det behövs fler, inte färre invandrare. Det är centralt att EU harmoniserar reglerna för arbetskraftsinvandring då en medlemsstats handlande, genom bl.a. Schengenkonventionen, påverkar även övriga medlemsstater. Folkpartiet liberalerna välkomnar därför att EG-kommissionen i januari i år presenterat en s.k. grönbok om ekonomisk migration (KOM/2004/811). EG-kommissionen planerar att presentera en strategisk plan för laglig migration, inklusive förfaranden för beviljande av rätt till inresa och vistelse i slutet av 2005. En gemensam politik inom EU för arbetskraftsinvandring är långsiktigt den enda hållbara lösningen för att bekämpa illegal invandring och att människor utnyttjas på en svart arbetsmarknad på ovärdiga villkor. Bristen på arbetskraft hämmar tillväxten i Europa och kommer på sikt att hota välfärden.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförts om EU:s framtida behov av arbetskraftsinvandring.

Hur ska svensk lagstiftning gå vidare?

Folkpartiet liberalerna anser att reglerna för arbetskraftsinvandring, i Sverige liksom i EU, måste reformeras. Alla som kan få ett jobb här ska också få flytta hit. Omvänt ska också alla svenskar som får jobb utomlands kunna

Fel! Okänt namn på

flytta dit. Sverige bör redan nu tillåta arbetskraftsinvandring. Den utredning som riksdagen våren 2003 givit regeringen i uppdrag att tillsätta för att utreda regelverket kring den utökade arbetskraftsinvandringen fick inte förrän i februari 2004 besked från regeringen avseende vilka direktiv som ska styra arbetet. Kommittén för arbetskraftsinvandring (Kaki) har lämnat ett delbetänkande "Arbetskraftsinvandring till Sverige – befolkningsutveckling, arbetsmarknad i förändring, internationell utblick" (SOU 2005:50) som framför allt redogör för fakta och det fortsatta arbetet. Slutbetänkandet ska redovisas senast i mars 2006. Kommitténs arbete har tidsmässigt sinkats på grund av regeringens senfärdighet att formulera uppdraget och arbetsdirektiven. Kaki belyser i sitt första betänkande en del av problematiken med följande exempel. "Antalet gäststudenter till Sverige har ökat från 1 500 år 1995 till 6 000 år 2004. Många av dessa studenter och forskare skulle positivt kunna bidra till utvecklingen av Sverige. Kommittén anser att dagens regelverk är alltför begränsande för deras möjlighet att stanna och arbeta i vårt land." (SOU 2005:50 s. 17) Konstaterandet talar för sig självt. Vi låter gäststudenter och forskare komma till Sverige för att studera men är sedan inte intresserade av att tillgodogöra oss kompetensen. Folkpartiet liberalerna uppmanar regeringen att, efter Kakis slutbetänkande, snarast lägga fram ett lagförslag som möjliggör arbetskraftsinvandring till Sverige.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som ovan anförs om att regeringen snarast efter Kakis slutbetänkande ska presentera ett lagförslag som möjliggör arbetskraftsinvandring till Sverige.

Stockholm den 5 oktober 2005

Lars Leijonborg (fp)

Bo Könberg (fp)

Marita Aronson (fp)

Liselott Hagberg (fp)

Ulf Nilsson (fp)

Erik Ullenhag (fp)

Linnéa Darell (fp)

Anne-Marie Ekström (fp)

Mauricio Rojas (fp)

Anna Grönlund Krantz (fp)

Martin Andreasson (fp)

Tobias Krantz (fp)

Karin Pilsäter (fp)

Yvonne Ångström (fp)

Solveig Hellquist (fp)

Nyamko Sabuni (fp)